

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/179/154/95

ZACHOWANIA POLITYCZNE A CECHY SPOŁECZNO-PSYCHOLOGICZNE ELEKTORATÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W dotychczasowych przedwyborczych sondażach CBOS badano stopień poparcia dla poszczególnych kandydatów, poziom zdeterminowania wyborców, możliwości przepływu głosów, zwiększania elektoratów. Przedmiotem analiz były również cechy społeczno-demograficzne poszczególnych elektoratów i ich postawy wobec pewnych zjawisk społecznych i politycznych, mogące mieć wpływ na identyfikację polityczną i decyzje wyborcze. Przedmiotem wrześniowego sondażu CBOS¹ była jeszcze jedna kwestia, ważna nie tylko w kontekście zbliżających się wyborów. Podjęto w nim próbę zdefiniowania cech społeczno-psychologicznych charakteryzujących poszczególne elektoraty w wymiarach istotnych z punktu widzenia przewidywania zachowań politycznych. Do wymiarów tych należą: **alienacja polityczna** (rozumiana jako poczucie dystansu wobec mechanizmów demokracji), **izolacjonizm** (pojmowany jako dążenie do zachowania kulturowej i gospodarczej odrębności), **egalitaryzm** (w odniesieniu do sfery pracy), **autorytaryzm** (jako gotowość do akceptacji silnego przywództwa i uległość wobec autorytetów) oraz **welferyzm** (rozumiany jako akceptacja opiekuńczej roli państwa). Dla każdej z tych kwestii utworzono osobne skale, złożone z trzech stwierdzeń.

A. SKALA ALIENACJI POLITYCZNEJ

1. Ludzie tacy jak ja nie mają wpływu na to, co robi rząd
2. Partie są zainteresowane wyłącznie w zdobywaniu głosów obywateli podczas wyborów, a nie interesują się ich opiniami
3. Większość polityków - niezależnie od tego, co mówi - tak naprawdę dba tylko o swoją karierę

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (64), 1-4 września ‘95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców kraju (N=1150).

B. SKALA IZOLACJONIZMU

1. Polska nie powinna naśladować wzorów z Zachodu, ale oprzeć się przede wszystkim na własnych tradycjach i doświadczeniach
2. Nasze szkoły powinny uczyć przede wszystkim historii Polski, a w mniejszym zakresie - historii świata
3. Ci, którzy twierdzą, że istnieją na świecie potężne, ukryte siły spiskujące przeciwko Polsce, mają wiele racji

C. SKALA EGALITARYZMU

1. W miejscu pracy premie powinno się dzielić w ramach zespołów "po równo", by uniknąć niepotrzebnych konfliktów
2. Należy utrzymywać stanowiska pracy, które tak naprawdę nie są potrzebne, po to, by ludzie nie byli bezrobotni
3. Należy wprowadzić ograniczenie zarobków dla najwyżej zarabiających

D. SKALA AUTORYTARYZMU

1. Silny przywódca może więcej zrobić dla kraju niż ustawy, dyskusje, konsultacje
2. Ludzie, którzy niczego nie osiągnęli, nie mają dostatecznie silnej woli
3. Ważniejsze jest, aby młodzież miała własne zdanie, niż żeby słuchała starszych

E. SKALA WELFERYZMU (OPIEKUŃCZOŚĆ PAŃSTWA)

1. Zbyt dużo ludzi w dzisiejszych czasach liczy na pomoc państwa
2. Zapewnienie pracy każdemu, kto chce pracować, powinno być obowiązkiem rządu
3. Wielu z tych, którzy otrzymują zasiłki z pomocy społecznej, tak naprawdę nie zasługuje na pomoc

Interesujące jest, jak poziom cech społeczno-psychologicznych w tych wymiarach różni między sobą zarówno poszczególne elektoraty, jak i poszczególnych wyborców w ramach każdego elektoratu.

Tabela 1. Poziom cech społeczno-psychologicznych w wymienionych wyżej wymiarach dla elektoratów poszczególnych kandydatów. Liczby przyporządkowane elektoratom w każdym z wymiarów pokazują, w jakim stopniu poziom danej cechy odbiega od średniej w całej zbiorowości

Kandydaci	Alienacja	Izolacjonizm	Egalitaryzm	Autorytaryzm	Welferyzm
Hanna Gronkiewicz-Waltz	-0.0639	-0.2709	-0.3050	0.2164	-0.1149
Jacek Kuroń	-0.0529	-0.1818	-0.2569	0.0511	0.1369
Aleksander Kwaśniewski	-0.1159	-0.0600	-0.0825	0.0482	-0.0262
Leszek Moczulski	-0.2646	0.4227	0.6304	-0.2356	-0.1224
Andrzej Olechowski	0.1072	-0.1195	-0.3467	0.3994	-0.1946
Jan Olszewski	0.2521	0.8475	0.1437	0.2812	-0.1440
Waldemar Pawlak	0.1591	0.1225	0.6955	0.0625	-0.2287
Jan Pietrzak	0.0795	-0.0982	-0.1914	-0.5024	-0.9218
Adam Strzembosz	0.2738	0.3478	0.1568	-0.3589	0.0985
Lech Wałęsa	-0.0280	0.3587	0.1988	0.1940	-0.1362
Tadeusz Zieliński	-0.0119	-0.1681	-0.4419	0.0457	-0.0986
Józef Zych	0.1359	0.1704	0.0686	-0.2273	0.0639

Analiza wariancji wskazuje, że dla skali alienacji politycznej, autorytaryzmu i welferyzmu **zróznicowanie między elektoratami** jest nieistotne statystycznie na poziomie 0.05. Innymi słowy, elektoraty poszczególnych pretendentów do urzędu prezydenckiego nie różnią się między sobą poziomem cech społeczno-psychologicznych charakterystycznych dla ich członków.

W pozostałych wymiarach - izolacjonizmu i egalitaryzmu - zróznicowanie między elektoratami jest istotne statystycznie. Można zatem sądzić, że **tym, co** rzeczywiście **różnicuje elektoraty** (spośród cech branych tu pod uwagę), **jest przede wszystkim** prezentowana przez ich członków **skłonność do izolacjonizmu i egalitaryzmu**.

Najwyższy poziom izolacjonizmu cechuje elektoraty Olszewskiego i Moczulskiego, najniższy natomiast - Gronkiewicz-Waltz i Kuroń. Idee egalitaryzmu znajdują największy oddźwięk wśród zwolenników Moczulskiego i Pawlaka, najmniejszy natomiast w elektoratach Zielińskiego, Olechowskiego, Gronkiewicz-Waltz i Kuroń.

Elektoraty są dość **zróznicowane wewnętrznie** pod względem omawianych cech społeczno-psychologicznych, przy czym o różnicach wewnątrzgrupowych można mówić tylko w odniesieniu do wyborców tych kandydatów, którzy uzyskują największe poparcie, tzn. Aleksandra Kwaśniewskiego (21%), Hanny Gronkiewicz-Waltz (15%), Lecha Wałęsy (12%), Tadeusza Zielińskiego (11%), Jacka Kuroń (8%) i Waldemara Pawlaka (5%).

Spośród wyborców pretendentów cieszących się znaczącym poparciem stosunkowo największą spójnością opinii wyróżniają się elektoraty Lecha Wałęsy i Waldemara Pawlaka (niskie wartości odchylenia standardowego). Wysokie wartości odchylenia standardowego we wszystkich omawianych wymiarach wskazują na największą heterogeniczność elektoratów Jacka Kuronia i Aleksandra Kwaśniewskiego. Wyborcy Hanny Gronkiewicz-Waltz różnią się między sobą przede wszystkim poczuciem alienacji politycznej oraz predyspozycjami do izolacjonizmu i egalitaryzmu. Skłonność do autorytaryzmu i poczucie alienacji w największym stopniu różnicują wewnątrznie elektorat Tadeusza Zielińskiego. Zróżnicowanie wewnętrzne wyborców pozostałych polityków nie może być analizowane ze względu na ich małą liczebność.

Interesujący jest brak różnic między elektoratami w wymiarze alienacji politycznej. Być może w tym przypadku istotniejszą zmienną różnicującą nie jest deklarowane poparcie dla konkretnego kandydata, lecz deklaracja uczestnictwa w głosowaniu bądź absencji wyborczej.

Tabela 2. Zróżnicowanie poziomu cech społeczno-psychologicznych w zależności od deklaracji uczestnictwa w głosowaniu lub absencji wyborczej

Deklaracja uczestnictwa w wyborach	Alienacja	Izolacjonizm	Egalitaryzm	Autorytaryzm	Welferyzm
Na pewno wezmę udział	- 0.0381	- 0.0147	- 0.0908	0.0748	- 0.0630
Jeszcze nie wiem	0.0258	- 0.0472	0.0977	- 0.1063	0.1355
Raczej nie wezmę udziału	0.2095	0.1592	0.3618	- 0.2484	0.1111

Zróżnicowanie między osobami deklarującymi udział w wyborach, wahającymi się i nie zamierzającymi głosować są istotne statystycznie w wymiarze alienacji politycznej, egalitaryzmu, autorytaryzmu i welferyzmu². Poczucie alienacji politycznej, jak można się było spodziewać, w największym stopniu charakteryzuje osoby deklarujące absencję wyborczą, przy czym postawy respondentów w tej grupie cechuje dość duża spójność (niska wartość odchylenia standardowego). We wszystkich wymiarach (z wyjątkiem welferyzmu) heterogenicznością wyróżnia się grupa osób mających zamiar głosować.

---

² Zastosowano analizę wariancji.

Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że **chęci uczestniczenia w wyborach sprzyja niższe poczucie alienacji politycznej, mniejsze przywiązanie do idei egalitaryzmu i opiekuńczości państwa oraz nieco większa skłonność do autorytaryzmu.**

Cechy społeczno-psychologiczne w grupach socjodemograficznych

W celu uzupełnienia powyższych rozważań warto poświęcić nieco miejsca charakterystyce całej badanej populacji pod względem omawianych cech społeczno-psychologicznych.

Alienacja polityczna w najwyższym stopniu cechuje mieszkańców małych miast, pracowników fizyczno-umysłowych, emerytów, rencistów oraz osoby uzyskujące najniższe dochody³. Najmniejsze wyobcowanie przejawiają osoby z wyższym wykształceniem, dobrze oceniające swoje materialne warunki życia, przedstawiciele kadry kierowniczej i ludzie identyfikujący się z lewicową opcją polityczną. Alienacja polityczna rzadziej występuje również w grupie osób najmłodszych, uczniów i studentów.

Poczucie izolacjonizmu zwiększa się wraz z wiekiem badanych. Sprzyja mu też zamieszkiwanie w małym mieście, niski poziom wykształcenia i negatywna ocena materialnych warunków życia. Izolacjonizm częściej cechuje kobiety niż mężczyzn. Postawy izolacjonistyczne najrzadziej występują wśród osób z wyższym wykształceniem i mających wysoką pozycję społeczno-zawodową - kadry kierowniczej, inteligencji, prywatnych przedsiębiorców.

Skłonność do egalitaryzmu charakteryzuje przede wszystkim ludzi z wykształceniem podstawowym (im wyższy poziom wykształcenia, tym mniejsza predyspozycja do tej cechy), mających niską pozycję zawodową (robotnicy niewykwalifikowani) i niskie dochody. Idee równości znajdują też większy odzew wśród mieszkańców wsi i małych miasteczek niż w dużych miastach. Postawy antyegalitarystyczne spotkać można natomiast przede wszystkim wśród osób z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowanych i zajmujących wysoką pozycję zawodową. W mniejszym stopniu występują też w grupie respondentów najmłodszych, uczniów i studentów.

---

³ Zob. tabele aneksowe.

W wymiarze autorytaryzmu zmienne społeczno-demograficzne nie różnicują badanych w sposób znaczący. Syndrom cech sprzyjających postawom autorytarnym występuje nieco częściej wśród osób najmłodszych oraz uczniów i studentów, rzadziej natomiast w grupie respondentów z wyższym wykształceniem. Skłonności do autorytaryzmu przejawiają także - częściej niż ogół badanych - prywatni przedsiębiorcy.

Zmienne społeczno-demograficzne nie przynoszą istotnych różnicowań również w wymiarze welferyzmu (akceptacji opiekuńczej roli państwa wobec obywateli). Może to wynikać z faktu, że - jak wskazują badania - postawy roszczeniowe wobec państwa są w naszym kraju dość powszechne i istnieją we wszystkich grupach społeczno-zawodowych.

Cechą słabo różnicującą badanych we wszystkich omawianych wymiarach jest identyfikacja polityczna. Niezależnie od przypisywanych sobie poglądów - lewicowych bądź prawicowych - ankietowani prezentują podobne postawy i preferencje. Prawdopodobnie ma to związek z tym, że - jak wskazują inne badania CBOS - samoidentyfikacja polityczna jest pochodną przede wszystkim stosunku do roli Kościoła i komunistycznej przeszłości, przy marginalnym znaczeniu innych czynników⁴.

Wyniki badania potwierdzają, że deklaracja uczestnictwa w głosowaniu bądź absencji wyborczej zależy w największym stopniu od poziomu osobistego poczucia alienacji politycznej. Udział w wyborach częściej niż inni deklarują respondenci mający większe zaufanie do mechanizmów demokracji i lepiej oceniający obywatelskie postawy polityków. Nie zamierzają głosować przede wszystkim ci, którzy sceptycznie oceniają swoje możliwości wywarcia wpływu na wynik wyborów.

Elektoraty poszczególnych kandydatów na urząd prezydencki różnicuje przede wszystkim średni poziom prezentowanego przez ich członków egalitaryzmu i izolacjonizmu. W pozostałych omawianych wymiarach różnice między elektoratami są nieistotne. Jednocześnie różnorodność poglądów w elektoratach każe z ostrożnością traktować stwierdzenia na temat określonego charakteru poszczególnych grup wyborców.

---

⁴ Zob. komunikat CBOS: „Lewica - prawica: czynniki decydujące o identyfikacji politycznej Polaków w 1995 roku”, wrzesień '95.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Alienacja polityczna
4 - największa
1 - najmniejsza

	(%)				
	4	3	2	1	Liczba osób
Ogółem	26	25	25	24	1148
Płeć					
Mężczyźni	22	30	24	25	544
Kobiety	29	20	26	24	604
Wiek					
do 24 lat	17	25	23	34	156
25-34	22	22	29	28	206
35-44	27	25	29	19	243
45-54	26	30	24	21	194
55-64	37	21	20	21	168
65 lat i więcej	27	25	22	27	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	22	25	29	24	417
Miasto do 20 tys.	35	22	22	22	135
od 21 do 100 tys.	29	24	19	28	217
101-500 tys.	24	25	28	24	235
501 tys.i więcej mieszk.	26	28	21	25	144
Region					
Północny	25	29	24	22	147
Zachodni	20	29	23	28	119
Środkowozachodni	39	17	19	25	173
Środkowy	27	27	21	25	204
Wschodni	22	25	31	22	134
Południowo-wschodni	21	25	29	25	182
Południowo-zachodni	24	24	29	24	189
Wykształcenie					
Podstawowe	26	24	26	23	409
Zasadnicze zawodowe	28	26	25	21	308
Średnie	26	24	23	26	346
Wyższe	14	27	23	36	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	16	34	20	30	74
Prac.umysł.niż.szczebła	17	32	26	25	84
Pracownicy fiz.- umysł.	34	27	23	15	74
Robotnicy wykwalifikowani	15	27	35	22	144
Robotnicy niewykwalifik.	27	18	29	26	70
Rolnicy	17	33	34	17	63
Prywatni przedsiębiorcy	34	24	27	15	49
Bierni zawodowo					
Renciści	36	22	21	21	164
Emeryci	28	24	21	27	201
Uczniowie i studenci	17	14	21	48	53
Bezrobotni	30	22	23	26	93
Gospodynie domowe i inni	30	21	23	26	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	26	25	23	26	130
Sektor państwowy	22	24	32	23	160
Sektor prywatny	19	31	28	22	209
Spółdzielczość	33	31	25	11	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	34	21	26	19	232
125 - 199	23	24	29	24	177
200 - 274	27	25	26	22	279
275 - 324	23	24	19	34	163
325 i powyżej	23	30	19	28	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	34	22	24	19	419
Średnie	23	25	27	26	541
Dobre	16	30	21	33	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	25	30	8	37	66
Raz w tygodniu	27	23	27	24	638
Kilka razy w roku	24	27	27	22	325
W ogóle nie uczestniczy	27	25	18	30	120
Poglądy polityczne					
Lewica	26	22	19	34	169
Centrum	24	30	24	22	335
Prawica	27	23	27	22	293
Trudno powiedzieć	27	22	26	24	351

Tabela 2. Izolacjonizm
4 - największy
1 - najmniejszy

	(%)				
	4	3	2	1	Liczba osób
Ogółem	23	29	21	26	1146
Płeć					
Mężczyźni	18	30	20	33	544
Kobiety	28	29	23	20	603
Wiek					
do 24 lat	15	23	21	41	156
25-34	16	33	15	37	206
35-44	19	33	21	27	243
45-54	29	29	20	22	194
55-64	32	30	19	19	168
65 lat i więcej	29	27	32	11	178
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	36	22	21	417
Miasto do 20 tys.	31	27	22	20	135
od 21 do 100 tys.	24	22	23	31	217
101-500 tys.	25	30	18	28	236
501 tys. i więcej mieszk.	18	22	22	38	141
Region					
Północny	24	32	20	24	145
Zachodni	19	31	29	22	119
Środkowozachodni	39	29	14	18	173
Środkowy	17	19	25	39	204
Wschodni	24	35	23	17	134
Południowo-wschodni	19	36	20	24	184
Południowo-zachodni	20	29	19	32	190
Wykształcenie					
Podstawowe	27	31	27	16	410
Zasadnicze zawodowe	23	37	18	23	307
Średnie	23	24	19	34	344
Wyższe	8	18	16	57	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	19	25	52	74
Prac. umysł. niż. szczebla	22	28	17	34	84
Pracownicy fiz.- umysł.	24	28	15	32	74
Robotnicy wykwalifikowani	14	38	18	30	143
Robotnicy niewykwalifik.	29	27	25	19	71
Rolnicy	19	47	13	21	63
Prywatni przedsiębiorcy	21	16	21	42	49
Bierni zawodowo					
Renciści	28	32	26	14	164
Emeryci	32	28	27	13	199
Uczniowie i studenci	11	28	15	46	53
Bezrobotni	25	24	22	29	93
Gospodynie domowe i inni	31	30	15	24	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	15	25	19	42	130
Sektor państwowy	18	33	17	31	161
Sektor prywatny	21	26	23	30	209
Spółdzielczość	16	53	17	14	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	23	41	19	17	232
125 - 199	24	30	24	22	175
200 - 274	25	29	21	25	278
275 - 324	24	21	22	32	164
325 i powyżej	20	27	20	34	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	29	21	23	419
Średnie	23	31	23	24	539
Dobre	15	28	17	41	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	32	28	24	15	66
Raz w tygodniu	24	32	21	23	635
Kilka razy w roku	22	27	22	30	326
W ogóle nie uczestniczy	18	24	19	39	120
Poglądy polityczne					
Lewica	27	25	16	32	169
Centrum	21	34	18	27	335
Prawica	23	30	17	30	290
Trudno powiedzieć	23	28	31	19	351

Tabela 3. Egalitaryzm
4 - największy
1 - najmniejszy

(%)

	4	3	2	1	Liczba osób
Ogółem	25	25	25	25	1148
Płeć					
Mężczyźni	24	23	25	27	542
Kobiety	26	26	24	23	605
Wiek					
do 24 lat	28	17	23	32	156
25-34	20	28	29	23	206
35-44	24	18	29	29	243
45-54	22	27	23	28	195
55-64	29	24	24	23	167
65 lat i więcej	31	36	19	15	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	36	26	22	16	416
Miasto do 20 tys.	33	17	26	23	134
od 21 do 100 tys.	15	32	20	32	217
101-500 tys.	17	24	30	28	236
501 tys. i więcej mieszk.	15	19	28	38	144
Region					
Północny	23	26	24	27	147
Zachodni	21	16	28	35	119
Środkowozachodni	34	21	25	21	172
Środkowy	25	25	16	34	204
Wschodni	26	37	22	14	134
Południowo-wschodni	24	24	32	20	182
Południowo-zachodni	23	25	26	25	190
Wykształcenie					
Podstawowe	37	33	19	11	409
Zasadnicze zawodowe	29	25	29	16	308
Średnie	13	20	28	39	346
Wyższe	2	4	25	70	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	2	5	24	68	74
Prac. umysł. niż. szczebla	10	20	27	43	84
Pracownicy fiz.- umysł.	12	29	27	32	74
Robotnicy wykwalifikowani	26	28	30	16	144
Robotnicy niewykwalifik.	43	20	27	10	71
Rolnicy	28	21	35	15	63
Prywatni przedsiębiorcy	19	22	20	39	49
Bierni zawodowo					
Renciści	35	27	25	13	163
Emeryci	29	31	20	20	201
Uczniowie i studenci	19	18	18	44	53
Bezrobotni	32	22	25	21	93
Gospodynie domowe i inni	25	36	20	19	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	16	12	25	48	130
Sektor państwowy	21	22	35	22	161
Sektor prywatny	21	26	24	29	209
Spółdzielczość	23	24	22	31	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	33	26	29	12	232
125 - 199	30	30	18	22	176
200 - 274	33	25	24	18	278
275 - 324	15	29	23	32	164
325 i powyżej	8	21	25	46	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	31	29	23	17	418
Średnie	26	23	25	26	541
Dobre	12	21	27	40	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	35	24	17	66
Raz w tygodniu	27	24	26	22	637
Kilka razy w roku	23	24	24	29	326
W ogóle nie uczestniczy	20	25	18	36	119
Poglądy polityczne					
Lewica	28	17	22	33	169
Centrum	19	22	30	29	334
Prawica	22	24	25	29	293
Trudno powiedzieć	33	32	21	14	352

Tabela 4. Autorytaryzm
4 - największy
1 - najmniejszy

(%)

	4	3	2	1	Liczba osób
Ogółem	26	24	24	25	1149
Płeć					
Mężczyźni	27	22	23	28	544
Kobiety	25	27	26	23	605
Wiek					
do 24 lat	30	27	19	24	156
25-34	28	22	29	21	206
35-44	27	21	26	26	243
45-54	30	29	20	22	195
55-64	26	25	23	26	168
65 lat i więcej	16	24	28	31	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	24	27	24	417
Miasto do 20 tys.	30	22	26	22	135
od 21 do 100 tys.	26	26	25	23	217
101-500 tys.	22	25	22	31	236
501 tys. i więcej mieszk.	31	24	19	25	144
Region					
Północny	21	24	28	27	147
Zachodni	26	29	18	27	119
Środkowozachodni	30	25	19	26	173
Środkowy	31	22	25	22	204
Wschodni	20	22	31	27	134
Południowo-wschodni	23	22	28	27	182
Południowo-zachodni	28	28	21	22	190
Wykształcenie					
Podstawowe	24	26	28	22	410
Zasadnicze zawodowe	28	19	27	26	308
Średnie	29	27	19	24	346
Wyższe	13	26	19	41	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	23	28	19	29	74
Prac. umysł. niż. szczebla	27	26	21	26	84
Pracownicy fiz.- umysł.	31	25	23	22	74
Robotnicy wykwalifikowani	26	26	22	26	144
Robotnicy niewykwalifik.	30	21	29	20	71
Rolnicy	21	28	31	20	63
Prywatni przedsiębiorcy	38	17	27	17	49
Bierni zawodowo					
Renciści	22	25	33	20	164
Emeryci	20	25	18	37	201
Uczniowie i studenci	40	25	16	18	53
Bezrobotni	25	24	27	24	93
Gospodynie domowe i inni	30	20	26	23	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	24	23	25	28	130
Sektor państwowy	29	25	27	20	161
Sektor prywatny	31	23	21	25	209
Spółdzielczość	18	16	40	25	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	25	26	27	21	232
125 - 199	26	23	26	24	177
200 - 274	28	17	24	31	279
275 - 324	25	30	20	24	164
325 i powyżej	25	27	19	28	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	25	23	26	25	419
Średnie	23	25	26	25	542
Dobre	36	25	15	24	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	22	19	22	37	66
Raz w tygodniu	26	24	28	22	638
Kilka razy w roku	28	26	19	27	326
W ogóle nie uczestniczy	27	26	16	31	120
Poglądy polityczne					
Lewica	31	27	19	23	169
Centrum	25	23	22	30	335
Prawica	32	24	22	22	293
Trudno powiedzieć	20	26	31	24	352

Tabela 5. Welferyzm
4 - największy
1 - najmniejszy

(%)

	4	3	2	1	Liczba osób
Ogółem	28	19	27	26	1149
Płeć					
Mężczyźni	25	21	28	26	544
Kobiety	31	17	26	26	605
Wiek					
do 24 lat	22	21	29	28	156
25-34	27	16	30	27	206
35-44	30	21	23	26	243
45-54	27	22	31	21	194
55-64	38	17	22	23	168
65 lat i więcej	23	16	28	33	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	29	14	29	28	417
Miasto do 20 tys.	31	25	24	20	135
od 21 do 100 tys.	26	21	25	28	217
101-500 tys.	26	22	30	23	236
501 tys.i więcej mieszk.	29	17	23	30	143
Region					
Północny	31	23	23	23	147
Zachodni	27	27	25	21	119
Środkowozachodni	33	17	26	24	173
Środkowy	28	17	27	27	203
Wschodni	28	14	32	25	134
Południowo-wschodni	28	16	26	30	182
Południowo-zachodni	21	19	30	31	190
Wykształcenie					
Podstawowe	28	18	25	29	410
Zasadnicze zawodowe	28	15	28	28	308
Średnie	29	22	29	20	346
Wyższe	23	22	27	28	84
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	21	25	29	25	73
Prac.umysł.niż.szczebla	26	26	31	17	84
Pracownicy fiz.- umysł.	42	11	26	22	74
Robotnicy wykwalifikowani	24	19	37	20	144
Robotnicy niewykwalifik.	25	21	28	25	71
Rolnicy	30	19	29	22	63
Prywatni przedsiębiorcy	36	27	12	26	49
Bierni zawodowo					
Renciści	32	15	23	31	164
Emeryci	25	19	26	30	201
Uczniowie i studenci	16	21	40	23	53
Bezrobotni	31	12	19	38	93
Gospodynie domowe i inni	28	21	25	26	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	30	20	25	25	129
Sektor państwowy	27	18	38	17	161
Sektor prywatny	29	24	22	25	209
Spółdzielczość	20	18	51	12	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	28	13	30	29	232
125 - 199	32	22	22	24	177
200 - 274	30	17	27	27	279
275 - 324	28	21	26	25	164
325 i powyżej	24	24	29	23	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	30	16	25	28	419
Średnie	27	19	28	26	542
Dobre	28	24	27	21	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	19	25	38	66
Raz w tygodniu	29	18	27	26	638
Kilka razy w roku	28	16	30	26	325
W ogóle nie uczestniczy	27	27	24	22	120
Poglądy polityczne					
Lewica	30	20	30	19	169
Centrum	29	18	28	25	334
Prawica	30	22	26	23	293
Trudno powiedzieć	24	17	26	33	352